

דעתך מזורת הוויכוח. קרוב לודאי כי בן-גוריון תומך בקו זה. מדוע? ברור לגמרי כי הפרשה תעמוד במרכז מערכת הבחירות. למפלגה, אשר בראשה עומד דויד בן-גוריון, לא תהיה כל ברירה אלא להגן על הקו הבן-גוריוני בפרשה, להתייצב במלוא משקלה מאחוריו. תוך כדי כך יתלבטו בהכרח חסידי ביג'י, נערי-החצר, ואילו ותיקי המפלגה יידחקו בהכרח לפינה. כך יביא הוויכוח על הפרשה, בהכרח, לי-טיהור צמרת המפלגה מכל היסודות ה-עוינים את נערי-החצר.

אם היה ספק בכך, הרי באה מפא"י עצמה והקימה השבוע את מטה-הבחירות שלה. בראשו: דויד בן-גוריון, שיקבע את קו ההסברה ואת דרך הפעולה. תפקידים מרכזיים אחרים נמסרו למשה דיין, לשמעון פרס, לגיורא יוספטל וליוסף אלמוגי. לוי אשכול כבר הורחק ממרכז ההכרעות, הופד קד על העניינים הפנימיים של המפלגה. למשה שרת לא נמסר בכלל תפקיד מוגדר. איש לא הזכיר את גולדה.

תהיה כאשר תהיה תוצאת הבחירות: מפא"י תצא ממנה כצבאו הפרטי של בן-גוריון. היתה בכך לפחות נקודה חיובית אחת: בן-גוריון ונעריו לא יוכלו להתחמק מאחריות אישית לכל כישלון העשוי לבוא על המפלגה ביום הבחירות.

★ ★ ★

סודו של הספינקס

מה יעשה פנחס לבון? הוא נהג כספינקס — ואיש לא ידע אם אמנם יש לספינקס זה סוד, או לא.

רבים האמינו השבוע כי לבון הסתלק למעשה מן הקרב, וכי פעולתו בחודשים הקרובים תצמצם בהנחתת מספר מכות פתע על המערך הבן-גוריוני. השבוע שיבח את מפא"י באונוי מאוינים דתיים צעירים, העמיד פנים כי הוא מאמין בטיהורה ובעתידה.

התוצאה הראשונה של הסתלקותו מן המאבק הפוליטי הממשי: התפוררות הסיכוי לריכוז השמאל. השבוע הודיעה אחדות העבודה שלא תלך עם מפ"ם אפילו ברשר מתבחרות משותפת. הנימוק הגלוי: ה-תיקה לקלוט קולות של מפא"י, שלא ילכו לרשימה משותפת. הנימוק הסמוי: אי-הרצון לשרוף את הגשרים אל מפא"י.

כמה מחסידיו של לבון עדיין האמינו כי יפתיע את הציבור, כפי שכבר הפתיע אותו פעמים רבות בחודשים האחרונים. טענו הם: הוא שומר את תחמושתו לשעה המכרעת. ולראייה: לבון לא גילה עד כה אלא חלק קטן מן הידוע לו על עסקי-הביש השונים. בינתיים נדד לבון מקיבוץ לקיבוץ, הסביר את הצד שלו בפרשה, חתר תחת עמדת בן-גוריון ונערי-החצר.

★ ★ ★

הריכאון המזור

במפלגות האחרות לא שררה השבוע אחירת אופטימיות. מלבד הליברלים החדשים, שקיח להישגים, שררה פסימיות מוזרה בכל המפלגות. מתרות ועד מפ"ם. אחת הסיבות היתה כספית: אף למפלגה אחת אין כסף לבחירות. רק הליברלים קיחו לתרומות עשירות. אפילו מפא"י היתה נתונה במצב כספי קשה. אך המפלגות האחרות ידעו כי מפא"י תוכל לקבל את הכסף מהחברות ההסתדרותיות. לא לחינם משמש הלל כהן, ראש חטיבת הבניין של סולליונה, כגובר המפלגה.

האשים השבוע מאיר יערי: שלטון מפא"י במגנון ההסתדרות מבטיח לה את השלטון במדינה. כי, מגנון (ההסתדרות) לא זו בלבד שהוא מקיים את המשק ומפרנס את עצמו, אלא במידה רבה הוא מממן גם מסעי-בחירות. חוץ מזה, הוא מקור פרנסתם של מרבית חברי מפא"י, המגינים על פרנסתם זו, בכל האמצעים שבידם.

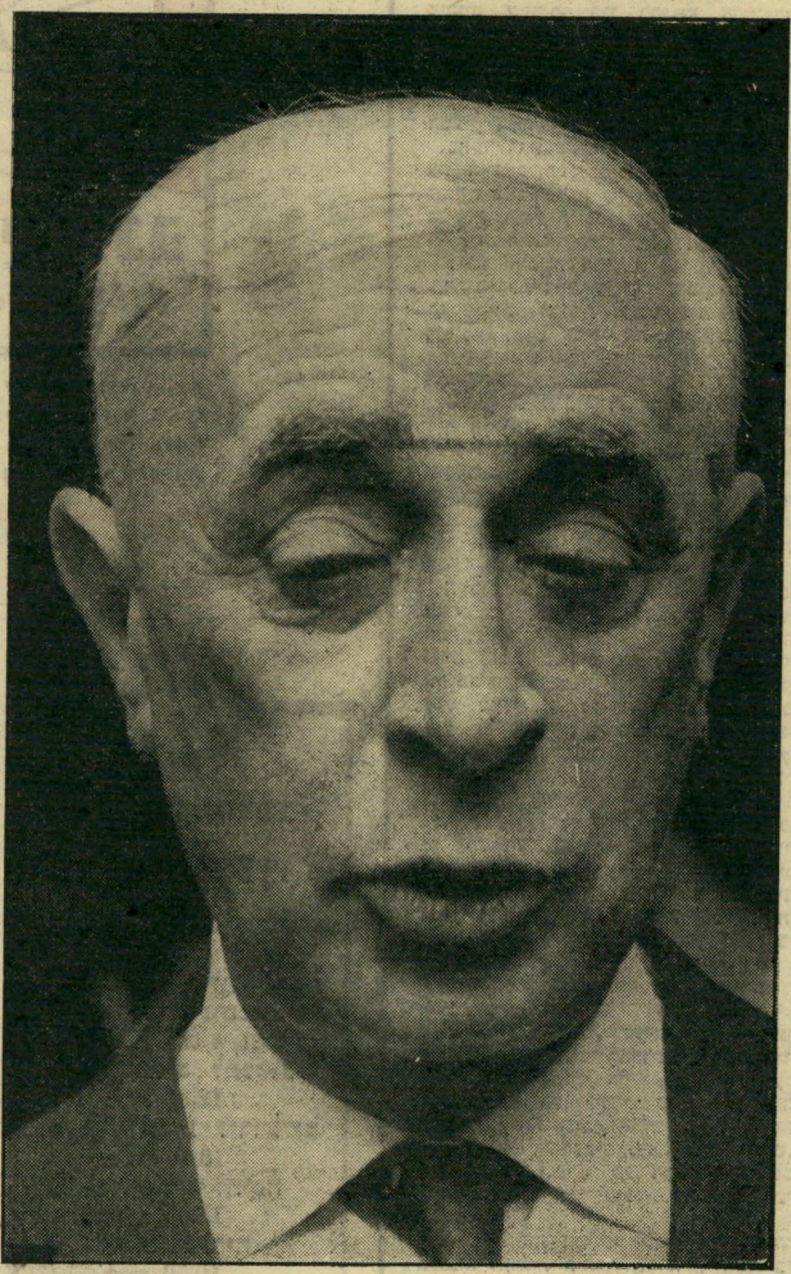
לא רק הגורם הכספי דיכא את המפלגות. מדכאה אותן גם הדיעה כי אף אחת מהן אינה מוכנה ללחום ברצינות את מלחמת הפרשה, לגלות לציבור את הטעון גלוי, להסיק מסקנות מחייבות. ראשי המפלגות חוששים אפילו לחקור את פרטי הפרשה שרורים ברובם באי-ידיעה ממאירה לגבי פרטיה.

בגלל חוסר אומץ-הלב של המפלגות, הסטנותו של לבון ואי הופעתם של כוחות פוליטיים חדשים, עשוי דויד בן-גוריון להח-זיר לעצמו בשבועות הקרובים את היוזמה. אם יצליח בכך, יוכל לצמצם בהרבה את התבוסה הצפויה למפא"י בעיקבות הפרשה.

ספר זה הוא רק הראשון בסידרה. יבואו אחריו ספרים נוספים. כתב אחר של למר-חב, אמנון דרוו, כבר השלים למעלה ממחציתו של ספר חדש, שיטיל אור על צדדים אחרים של הפרשה, ובעיקר על העסק הצנוורה, לא היתה צפויה לו סכנה כזאת.

דוברי-לבון פגו בזירה אחרת. הוא הופיע בדמות ספר בשם הפרשה, בחתימת אליהו חסין וזן הורוביץ, סופרי למרחב ודבר. אף שמישהו שקד להפיץ שמועות כי הספר עומד להיות מוחרם בכל רגע על-ידי הצנוורה, לא היתה צפויה לו סכנה כזאת.

קו ואדים

מיר לבון?

כך מובטח לפחות דבר אחד: המערכה לבירות הפרשה לא תשתק. ככל שיתקרבו הבחירות, כן יתרחב מסע זה בהכרח.

★ ★ ★

צבא בן-גוריון

היו כמה אנשים שלא ראו התפתחות זו בעין יפה. ביניהם: חברי צמרת מפא"י מסוגם של לוי אשכול, משה שרת, גולדה מאיר. אלא שעתם של אלה שוב אין לה משקל רב במפלגתם. צעירי ביג'י, שמסרו את התומר להרה אלישיב, החליטו למנוע את

הסיבה הפשוטה: לא היה בו חומר חדש לגבי העסקי-הביש. לעומת זאת, הכיל הרצאה טובה של טענות לבון לגבי השתלשלות חזייה-השנה האחרון.

הספר נכתב במהירות, תוך ויתור על נסיון רציני לגלות חומר חדש. בכל זאת הכיל כמה פרטים חדשים, המחוקים את הדברים שעיקרם ידוע לציבור. בפרשו את יריעת היחסים בין לבון, דיין ופרס בתקופת העסקי-הביש, ואת השתלשלות החקירות וה-ראשונות, הוא מהנה תומר-קריאה מאלף. בפרט מעניין תיאורו של דיין כחורש-מזימות ויוזם קנוניות.

אחד המשלים של אפלטון מתאר את מצבם של אנשים הכבולים במערה, ללא יכולת לראות את הפתח. בחוץ מתהלך כיום אנשים, אך האסירים אינם רואים אותם. הם רק רואים את צל האנשים המושלך על הקיר, מולם. לגבי האסירים, צללים אלה מהווים את חיי העולם המוחשיים.

בעיני הקהל הישראלי, משתקפת הפרשה הגדולה בצורה דומה. הוא קורא בעתונות רמזי-רמזים של דברים מיסותריים, הנוגעים לאנשים בלתי-מוזוהים, ולמאורעות שאין לו מושג על טיבם. הוא רואה כי דוברי הצדדים מתחכמים ביניהם בחימה שפוכה — אך אין הוא יכול לעקוב ברצינות אחרי דבריהם.

יתכן כי הקהל היה מרגיש יותר בנוח, אילו ידע כי רוב-רובם של המתחכמים עצמם נימצא באותו מצב עצמי, מבלי להודות בכך. הם התחכחו על עניינים של מה-בכך הקשורים בפרשה, מבלי לדעת את הפרטים העיקריים.

הצדדים המעוניינים שקדו לספק כמה "סודות" מקוטעים לדובריהם, כדי לתת תוקף לסענותיהם. כל אחד מדוברים אלה, שקיבל נתח קטן של סוד בלתי-חשוב, השלה את עצמו כי הנה הגיע ללב ליבה של הפרשה. בביטחון עצמי עילאי, החל מבשר לקהל את בשורת מספיקה-סוד. אולם כל הדוברים האלה ידעו רק מעט יותר מקוראיהם.

השבוע הגיע הדבר כמעט לידי גיחוך.

★ ★ ★

"מידה של שפלות"

המאורע העיקרי היה המשך הוויכוח מעל דפי הארץ, בין ורה אלישיב, כתבת זבר, לבין שר-המשפטים, פנחס רוזן. אחרי שורה הודרכה על-ידי משה דיין ופירסמה מאמר-ביקורת ארטי נגד ועדת השבעה, תוך הפצת כמה קטעי-אינפורמציה סודיים (העולם היה 1226), הגיב השר השבוע בצורה חסרת-תקדים.

במאמר ארוך נקט השר הייקי סיגנון חריף ביותר. הוא הקדים כי ברור לו ש-לא ורה אלישיב כתבה את המאמר, אלא אדם המצוי בתיקים הסודיים. מבלי להזכיר שמות, רמז בגלוי למשה דיין ולשמעון פרס. על כן, הודיע רוזן, לא יתחכם עם "הכותבת", אלא עם "כותב המאמר".

אחרי שהשתחרר בצורה זו מכבלי הגני-טלמניות, העמיס רוזן על "כותב המאמר" כמה וכמה ביטויים חריפים. הוא ייחס לו "מידה לא קטנה של שפלות", הוסיף כי גם השר לוי אשכול, הגיב על המאמר של חברת-המפלגה במילה "גבוותא".

ורה לא נשארה חייבת. בהעדר דיין, השווה עדיין בארצות-הברית, נעזרה על ידי ידידים אחרים מאותו חוג, הגיבה על ההגבה. לקהל הרחב לא היתה כל אפשרות לעקוב אחרי הוויכוח, שסובב סביב נקודות פורמאליות חסרות-חשיבות. ביניהן: האם רגה ועדת-השבעה מסמכותה? האם היתה רשאית לקבוע כי מסקנותיה מהות טיבם גם ורה לא יכלה לערער את העובדה הפשוטה, הבלתי-פורמאליסטית: ששבעה ש-רים ממוחלים, בעלי נסיון עשיר בענייני המדינה, ראו ערימה גדולה של מיסמכים ועדויות, וקבעו לבסוף פה אחת, ללא כל התייגות, כי לבון לא נתן את ההוראה. לא להרה — ולא לקהל הרחב — היה מושג על מהות רוב התומר המזועזע הזה.

לעומת זאת חזרה ורה לטענה המופצת מזה זמן-מה על-ידי נערי-החצר (אחרי שנלאו מתריסר סענות קודמות ומגודות): שהק צין הבכיר אומנם שיקר ביחס למועד בו קיבל מלבון את ההוראה, אך שאין הדבר מוכיח מאומה. לדברי גירסה זו, לא היתה הוכחת שקר מתועב זה מספקת כדי לקבוע כי לבון לא נתן לקצין את ההוראה בתאריך אחר.

קשה לתאר טענה מופרכת יותר, היות וה-קצין מעולם לא טען כי קיבל את ההוראה בתאריך אחר. יתר על כן, בעוד שחרה אלישיב — ומאחוריה משה דיין, שמעון פרס, יצחק נבון ועמיתיהם — לוחמים בשפץ-יצחק לעצן טיהורו של הקצין הבכיר, שותק הבכיר עצמו שתיקה מוחלטת. הוא ויתר על כל חקירה העשויה להוכיח את צדקתו — העלולה להוכיח את אחריותו לעבירות חמורות שטרם התיישנו.

★ ★ ★

דיין, חורש המזימות

עוד שדובר-דיין קימה את המתח סביב הפרשה מעל עמודי הארץ, ירו